

LATVIJAS REPUBLIKAS PROKURATŪRA
ĢENERĀLPROKURATŪRAS
**PERSONU UN VALSTS TIESĪBU
AIZSARDZĪBAS DEPARTAMENTS**

Reģ.Nr. 90000022859, Kalpaka bulvārī 6, Rīgā, LV-1801
tālr. 67044447, fakss 67044449, e-pasts: persdep@lrp.gov.lv

RĪGĀ

2021.gada 19.februārī
Nr.131.4004/2019/13

Nr.A420171519

Kasācijas sūdzība

par Administratīvās apgabaltiesas 2021.gada 21.janvāra spriedumu lietā Nr.A420171519

2018.gada 16.novembrī Ģenerālprokuratūrā tika saņemts [Persona A] iesniegums (2018.gada 14.decembrī - sākotnējā iesnieguma precizējums) par nemantiskā kaitējuma 3000 *euro* un zaudējumu 1089 *euro* atlīdzinājumu.

2019.gada 11.februārī Ģenerālprokuratūrā tika pieņemts lēmums Nr.131.4/2018/360, ar kuru [Persona A] iesniegums apmierināts daļēji – nolemts atlīdzināt zaudējumus 27,23 *euro* apmērā, kas nodarīti saistībā ar kriminālprocesā Nr. [Numurs] veiktās kratīšanas laikā izņemtajiem 363 kaņepju stādiem, bet daļā par zaudējumiem 1061,77 *euro* apmērā un daļā par nemantiskā kaitējuma 3000 *euro* apmērā atlīdzināšanu iesniegums noraidīts.

Nepiekrītot minētajam lēmumam, pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu, lūdzot izdot labvēlīgu administratīvo aktu par zaudējumu 1061,77 *euro* un nemantiskā kaitējuma 3000 *euro* apmērā atlīdzināšanu.

Ar Administratīvās rajona tiesas 2019.gada 5.aprīļa spriedumu [Persona A] pieteikums noraidīts. Par pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru noraidīts pieteikums par nemantiskā kaitējuma 3000 *euro* atlīdzinājumu, pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību.

Administratīvā apgabaltiesa 2021.gada 21.janvārī nosprieda daļēji apmierināt [Persona A] pieteikumu par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu un uzlikt par pienākumu Latvijas Republikai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas atlīdzināt [Persona A] nemantisko kaitējumu 1500 *euro*. Pārējā daļā pieteikums noraidīts.

Uzskatu, ka apelācijas instances tiesa, daļēji apmierinot pieteicējas pieteikumu par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu, pieļāvusi procesuālo tiesību normu pārkāpumus, kas noveduši pie lietas nepareizas izspriešanas.

Administratīvā apgabaltiesa spriedumā norādījusi, ka iestādes rīcība saskaņā ar Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Kaitējuma atlīdzināšanas likums) 6.panta otro daļu ir bijusi nepamatota (sprieduma 10.pkt.), tātad atbildusi tiesību normām. Neskatoties uz minēto, tiesa spriedumā vienlaikus arī secinājusi, ka kriminālprocesā nebija pamata veikt kratīšanu. Tiesas ieskatā ne no izmeklētājas lēmuma, ne no tiesas apstiprinājuma kratīšanai nav saskatāma ne nepieciešamība veikt kratīšanu neatliekamības kārtībā, ne arī pamatojums tam, ka meklējamie augi varētu tikt iznīcināti vai noslēpti. Tiesa atzinusi, ka policija nav rīkojusies atbilstoši Kriminālprocesa likuma prasībām (sprieduma 16.1.pkt, 22.pkt.).

Tādējādi apelācijas instances tiesa iestādes rīcību atzinusi par prettiesisku (Kaitējuma atlīdzināšanas likuma izpratnē iestādes rīcība ir prettiesiska, ja ar šo rīcību pārkāptas tiesību normas un vēlāk iestāties viens no šajā likumā norādītajiem kaitējuma atlīdzinājuma

tiesiskajiem pamatiem), lai gan atbilstoši Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmajai daļai prettiesisku rīcību konstatē ar iestādes, kriminālprocesā pilnvarotas amatpersonas vai tiesas nolēmumu.

Līdz ar to, tiesa ne tikai nonākusi pretrunā spriedumā iepriekš norādītajam par iestādes nepamatotu rīcību, bet arī pārkāpusi savas kompetences robežas, kas novedis pie lietas nepareizas izspriešanas.

Administratīvā procesa likums tiešiem vārdiem norāda uz to, ka administratīvās tiesas kontrolei nav pakļauti kriminālprocesuāli nolēmumi vai rīcība kriminālprocesa ietvaros (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas 5.punkts). Sūdzību iesniegšanu un izskatīšanu kriminālprocesā regulē Kriminālprocesa likums (24.nodaļa). Kriminālprocesa likumā neregulēti jautājumi, ja tādi ir, nav regulējami ar Administratīvā procesa likuma normām. Turklāt jāņem vērā, ka administratīvā tiesa ar savu noteiktu kompetenci nevar iejaukties citā autonomā procesā – šajā gadījumā kriminālprocesā – un, nošķirti no pārējā attiecīgā procesa konteksta, izvērtēt atsevišķas kriminālprocesa virzītāja vai to uzraugošas personas veiktas darbības (*Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2018.gada 14.novembra lēmums lietā SKA-1081/2018*).

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 180.panta piektajai daļai neatliekamības kārtībā veiktas kratīšanas pamatotību un tiesiskumu pārbauda izmeklēšanas tiesnesis. Tāpat saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 336.panta pirmo daļu sūdzību par kriminālprocesu veicošās amatpersonas rīcību vai nolēmumu var iesniegt procesā iesaistītā persona, kā arī persona, kuras tiesības vai likumīgās intereses ir aizskartas ar konkrēto rīcību vai nolēmumu.

Ievērojot minēto, jautājumu par veiktās kratīšanas nepieciešamību (pamatotību), kā arī par kratīšanu veikušās amatpersonas rīcības atbilstību Kriminālprocesa likuma prasībām vērtē kriminālprocesā pilnvarotas amatpersonas. Saistībā ar pieteicējas īpašumā izdarīto kratīšanu tika veikta dienesta pārbaude. Pārbaudes rezultātā secināts, ka amatpersonas, veicot pirmstiesas izmeklēšanas darbības kriminālprocesā Nr. [Numurs], nav pārkāpušas Kriminālprocesa likuma vai citu spēkā esošo normatīvo aktu prasības.

Pārvērtējot kriminālprocesā Nr. [Numurs] veiktās kratīšanas pamatotību un apšaubot kratīšanas nepieciešamību, apelācijas instances tiesa, balstoties uz publiski pieejamu informāciju, spriedumā norādījusi, ka normāli Latvijas āra apstākļos nevar izaugt tādas kaņepes, no kurām var iegūt marihuānu. Tiesa norādījusi, ka Ģenerālprokuratūras paskaidrojumos minētajam, ka no 10 brīvā dabā atklātajām audzētavām deviņos gadījumos apstiprinājies fakts, ka brīvā dabā audzētas kaņepes satur narkotiskās vielas, lietā neesot iesniegti pierādījumi.

Šādi apelācijas instances tiesas secinājumi ir nepamatoti un izdarīti, neveicot pierādījumu vispusīgu, pilnīgu un objektīvu pārbaudi, kā to noteic Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa.

Tiesa, apšaubot iespēju Latvijā brīvā dabā izaudzēt kaņepes, kas satur narkotiskās/psihotropās vielas, un līdz ar to faktiski arī veiktās kratīšanas lietderību, ir atsaukusies uz publiski pieejamu informāciju, taču nav ņēmusi vērā Valsts policijas sniegto informāciju, kas ietverta administratīvās lietas materiālos esošajā uzziņā par veiktās pārbaudes rezultātiem par VP Latgales reģiona pārvaldes Rēzeknes iecirkņa amatpersonu rīcību kriminālprocesa Nr. [Numurs] ietvaros, ko atbildētāja pievienoja paskaidrojumiem un iesniedza pirmās instances tiesai.

Lai gan Administratīvā procesa likuma 154.panta trešā daļa noteic tiesai pienākumu spriedumā norādīt, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu, apgabaltiesa spriedumā nav motivējusi, kādēļ tā nepiešķir ticamību Valsts policijas sniegtajai informācijai. Ja tiesa balstījies tikai uz publiski pieejamu informāciju, tad informācija ir izraudzīta selektīvi, jo arī publiski ir pieejama informācija par to, ka policija vairākkārt ir konstatējusi brīvā dabā audzētu marihuānu (<https://www.la.lv/tilzas-pagasta-briva-daba-audzeta-marihuana-policija->

izņem-159-stadus; <https://www.ludzaszeme.lv/likvide-tris-marhuanas-audzetasvas/>;
<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/latgale-sogad-atklati-astoni-marhuanas-audzetasnas-gadijumi.a369703/>).

Tā kā lietā nav pastāvējis strīds par to, vai brīvā dabā var tikt izaudzētas kaņepes, kas satur narkotiskās/psihotropās vielas, tad atbildētājs šim apstāklim konkrētajā lietā nav piešķīris tādu nozīmi, lai iesniegtu vēl kādus pierādījumus, kas apstiprina Valsts policijas sniegto informāciju, taču apgabaltiesai, piešķirot minētajam būtisku nozīmi, bija iespējams atbilstoši Administratīvā procesa likuma 305.panta otrajai daļai uzdot atbildētājam iesniegt papildu pierādījumus vai izprasīt tos pašai, tādejādi veicot objektīvu lietas apstākļus izvērtējumu un neizdarot kļūdainus secinājumus.

Arī apšaubot nepieciešamību kratīšanas laikā izņemt visus augus, nevis tikai atsevišķus stādus, tiesa nav ņēmusi vērā jau minētajā uzziņā (par veiktās pārbaudes rezultātiem par VP Latgales reģiona pārvaldes Rēzeknes iecirkņa amatpersonu rīcību kriminālprocesa Nr. [Numurs] ietvaros) norādīto kriminālistikas metodi, no kuras izriet, ka visus augus nepieciešams izņemt tā iemesla dēļ, ka augu kopējai masai (nežāvētā un izžāvētā veidā) ir nozīme, lai noteiktu narkotisko/psihotropo vielu apmēru (neliels vai liels apmērs), ja šādas vielas augos tiek konstatētas. Atbildētāja pārstāvis pirmās instances tiesā skaidroja, ka policija nevar nodrošināt pārējo augu saglabāšanu, kamēr tiek veikta ekspertīze (tiesas sēdes protokola 5.lpp.).

Atbildētāja ieskatā apelācijas instances tiesas secinājumi saistībā ar veiktās kratīšanas pamatotību balstās kļūdainā Kriminālprocesa likuma normu izpratnē, proti, tiesa, iebilstot pret nepieciešamību izņemt augus, spriedumā norādījusi, ka saskaņā ar pieteicējas paskaidrojumiem, kaņepju audzēšanas speciālists [Persona B], kas pēc pieteicējas lūguma ieradies uz kratīšanu, policijai norādījis, ka tās esot sējas kaņepes (sprieduma 16.2.pkt.), taču jānorāda, ka minētais nevar ietekmēt pienākumu noteikt ekspertīzi. Lietās saistībā ar neatļautām darbībām ar narkotiskajām/psihotropajām vielām tikai eksperta atzinums var kalpot par pierādījumu, jo to, vai augs satur narkotiskās/psihotropās vielas, var noteikt, pielietojot konkrētu zinātnisku metodi (sk. eksperta atzinuma 2.lpp.). Tāpat nav nozīmes tam, vai kratīšana tiktu veikta parastā kārtībā, vai neatliekamības kārtībā (sprieduma 16.2.pkt.), jo kratīšanas norise nemainītos. Arī apstākļi, ka [Persona C] labprātīgi izsniedzis augus, uz ko cita starpā spriedumā norādījusi tiesa (sprieduma 16.2.pkt.), liecina tikai par to, ka ir tikusi ievērota Kriminālprocesa likuma 182.panta otrajā daļā noteiktā kārtība (izmeklēšanas darbības veicējs uzaicina personu labprātīgi izsniegt meklējamo objektu), bet tas neatbrīvo policiju no pienākuma izņemt objektu, konkrētajā gadījumā – augus.

Tāpat apelācijas instances tiesa, lemjot par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu, spriedumā nepamatoti ir vērtējusi apsūdzības smagumu (sprieduma 18.1.pkt.). Kriminālprocesā Nr. [Numurs] nevienai personai apsūdzība netika celta, neviena persona nav tikusi atzīta par aizdomās turēto vai personu, kurai ir tiesības uz aizstāvību. Kriminālprocess tika ierosināts par faktu, nevis pret konkrētu personu.

Apgabaltiesa spriedumā norādījusi, ka atlīdzinājums nosakāms naudā tā iemesla dēļ, ka ar veikto kratīšanu aizskartas pieteicējas tiesības uz privātās dzīves un mājokļa neaizskaramību. Vienlaikus tiesa arī atzinusi, ka iejaukšanās pieteicējas tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību un īpašuma neaizskaramību bija noteikta ar likumu, tai bijis leģitīms mērķis, bet konkrētajos apstākļos un veidā, kādā tā notika, tā bija acīmredzami nesamērīga. Policijas darbinieki veicot kratīšanu, nebija ievērojuši samērīguma principu, kas izpaudies tajā, ka policija, nepārlicinoties par to, vai tiek audzētas narkotiskās kaņepes, iznīcinājusi visus stādus (sprieduma 19.pkt.).

No minētā secināms, ka par nesamērīgu tiesa atzinusi nevis ar kratīšanu kā tādu, bet gan ar kratīšanas rezultātā iznīcināto īpašumu. Atbildētājs neapstrīd, ka kratīšana, kuras laikā tiek izņemts personas īpašums, to iznīcinot, aizskar personas tiesības uz īpašumu, taču tiesa, lemjot par atlīdzību nav vērtējusi seku neatgriezeniskumu, *kas ir viens no būtiskiem apstākļiem, kas*

jāņem vērā, nosakot atlīdzinājuma apmēru (Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014.gada 20.jūnija spriedums lietā Nr.SKC-0106-14). Tiesa nepamatoti nav ņēmusi vērā, ka pieteicējai ir tikuši atlīdzināti zaudējumi saistībā ar izņemtajiem kaņepju stādiem, kā arī no pieteicējas paskaidrojumiem pirmās instances tiesā izriet, ka gadu pēc veiktās kratīšanas pieteicējas īpašumā joprojām aug kaņepes, kuras gadiem iesējas pašas (tiesas sēdes protokola 4.lpp.).

Atbildētāja ieskatā arī jautājumā par ciešanām, ko pieteicējai radījusi sabiedrības uzmanība, tiesa nav veikusi pierādījumu vispusīgu un objektīvu pārbaudi. Tiesa, atzīstot, ka nepatīkamus pārdzīvojumus pieteicējai radījusi konkrētā gadījuma publicitāte, bez ievēribas atstājusi to, ka prokuratūrai adresētajā iesniegumā pieteicēja norādīja, ka ir bijusi līdzcilvēku sapratne un pretīmnākšana. Arī komunikācijā ar masu medijiem, pieteicēja norādījusi, ka “jāsaka paldies visiem ļaudīm saprātīgajiem, daudz deva tādu stiprinājumu” (<https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/cilvekstasti/pensionare-dzidra-bruzgule-turpinas-audzet-kanepes-savam-vajadzibam.a304610/>). Ne prokuratūrai, ne tiesai pieteicēja nav iesniegusi pierādījumus, kas liecinātu, ka pēc notikušā pieteicēja būtu saskārusies ar nievājošu, aizvainojošu, nosodošu attieksmi no sabiedrības puses. Turklāt, lai gan pieteicēja norādījusi, ka sabiedrības un masu mediju uzmanība bijusi apgrūtināša, tomēr pieteicējas rīcība, sniedzot intervijas gan par kriminālprocesu, gan par administratīvā procesa norisi liecina par pretējo, proti - pieteicēja nevairās no sabiedrības uzmanības.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 6.pantā noteikto vienlīdzības principu, pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, iestāde un tiesa pieņem vienādus lēmumus, bet, pastāvot atšķirīgiem faktiskajiem vai tiesiskajiem lietas apstākļiem, — atšķirīgus lēmumu.

Tāpat vienlīdzības princips prasa, lai līdzīgās lietās tiktu noteikts līdzīgs atlīdzinājums. Līdz ar to tiesai vienmēr ir jāņem vērā salīdzināmi gadījumi. Taisnīga un atbilstoša kaitējuma atlīdzībai katrā lietā ir nozīme judikatūrā, jo ar katru tiesas izšķirto dzīves gadījumu pieaug salīdzināšanas iespēja un līdz ar to – arī tiesiskā stabilitāte.

Nosakot nemantiskā kaitējuma atlīdzību 1500 *euro* apmērā, apelācijas instances tiesa ņēmusi vērā būtiski atšķirīgus tiesu prakses gadījumus. Lietas, uz kurām spriedumā atsaucas tiesa, nav salīdzināmas ar izskatāmo lietu, jo tajās par kaitējuma atlīdzinājumu lemts saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumu (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums), kas paredz kaitējuma atlīdzinājumu saistībā ar iestādes *prettiesisku* administratīvo aktu vai *prettiesisku* faktisko rīcību, proti, par rīcību, ar kuru pārkāptas tiesību normas. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesā izskatītajās lietās, uz ko atsaucas tiesa, iestādes rīcība bijusi *prettiesiska*.

Jautājums par kaitējuma atlīdzinājumu konkrētajā lietā tiek skatīts Kaitējuma atlīdzināšanas likumā noteiktajā kārtībā. Ievērojot Kriminālprocesa likuma 6.pantā noteikto kriminālprocesa obligātuma principu, to, ka valsts no savas puses nevar atteikties no kriminālprocesa uzsākšanas arī tad, ja, iespējams, aizdomas par noziedzīgu nodarījumu neapstiprināsies, kā arī ņemot vērā kriminālprocesuālo darbību raksturu, kriminālprocesā nav iespējams neskart personas pamattiesības. Tādēļ, atšķirībā no Zaudējumu atlīdzināšanas likuma, Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 6.panta otrajā daļā paredzēta arī *nepamatota* iestādes rīcība, proti - rīcība, kas lēmuma pieņemšanas brīdī ir atbildusi tiesību normām (..), jo arī tāda iestādes rīcība, kas nepārkāpj tiesību normas, vēlāk var būt pamats kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskā pamata konstatēšanai. Arī konkrētajā gadījumā iestādes rīcība ir bijusi *nepamatota*.

Līdz ar to, tiesai, lemjot par kaitējuma atlīdzinājumu, nebija pamata ņemt vērā tiesu praksi lietās, kuras izskatītas, pamatojoties uz Zaudējumu atlīdzināšanas likumu un kurās iestādes rīcība ir bijusi *prettiesiska* (atbildētāja vērš uzmanību, ka administratīvās apgabaltiesas noteiktais atlīdzinājums - 1500 *euro*, saistībā ar veikto kratīšanu, atbilst nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumam, kāds atbilstoši Kaitējuma atlīdzināšanas likuma 15.pantam būtu nosakāms

personai par 2018.gadā (laikā, kad tika veikta kratīšana) nepamatoti vai prettiesiski 53 dienas ierobežotu brīvību, kas arī ir viena no būtiskākajām cilvēka pamattiesībām).

Ievērojot konkrētās lietas apstākļus, kasācijas sūdzībā minētos argumentus, tiesa atlīdzinājumu pieteicējai noteikusi, neveicot pilnīgu, vispusīgu un objektīvu pierādījumu pārbaudi un neievērojot vienlīdzības principu.

Iepriekš minētie tiesas pieļautie procesuālo tiesību normu pārkāpumi, kā arī savas kompetences pārsniegšana, ir novedusi pie lietas nepareizas izspiešanas daļā par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma noteikšanu [Persona A].

Ievērojot minēto un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 325.pantu, 327.panta pirmās daļas 1.punktu, 328.pantu, 329.pantu, 331.pantu, Administratīvās apgabaltiesas 2021.gada 21.janvāra spriedumu lietā Nr.A420171519 pārsūdzu tā apmierinātajā daļā, lūdzu to atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Tiesās izskatāmo civillietu nodaļas prokurore

(paraksts)

D.Stirāne